

Anmälan

Tomas Ljung

av Per Gustav Dalhielm. 1995: FLORAN I BY SOCKEN 120 sidor, häftad.

Utgiven av Avesta kommun, Miljö- och Stads- byggnadsförvaltningen 1995.

Liksom en aning av de sydliga ländernas dagar, skimmer och dofter dröjer sig kvar över det skånska landskapet, svävar över By socken ett genuint o-dalskt värmedis, som på en gång andas lövsusande bronsåldersskog och fruktbar järnåldersbygd. Här håller ekhagarnas retirerande romarrike ännu en nordlig garnison utposterad. Med sina vida fjärdar beströdda av lövholmar skänker älven landskapet en aning av mälardal. Efter barndomens lekar i fjället, den djärva ungdomen i skogslandets forsar och den hugstora mandomen i Rombolandets burgna mjåla, når Dalälven i By socken sitt livs middagshöjd – av Strömkarlens spelande forar har blivit en maklig flod.

Så skulle Karl-Erik Forsslund kanske ha beskrivit By, om han hade hunnit så långt med sitt verk om Dalälven från källorna till havet. Det gjorde han nu inte.

Sockenflororna har länge varit en specialitet för Dalarna. Även om Carl Gustaf Färje är den man först tänker på, så har Dalarnas kyrksocknar i unikt stor utsträckning ägt sina skyddsänglar i form av hängivna lokalflorister, och gör så än.

Vår outtröttlige nestor i den dalska Södern, Per Gustav Dalhielm, har äntligen fått möjlighet att presentera floran i sin hemsocken i bokform. Sedan den fylliga presentationen av floran i By socken publicerades i SBT 1989, har man önskat att materialet skulle få den spridning det förtjänar. Avesta kommun har varit kloka nog att inse detta och har bekostat utgivningen av skriften, som sorgfälligt redigerats och illustrerats av Maria Jons.

Efter en mycket läsvärd presentation av socknens natur- och kulturhistoria, där ett urval växtlokaler beskrivs för varje naturtyp, följer en diger artförteckning. Här tas alla socknens påträffade kärlväxter i upp, med korta beskrivningar av ekologi och exempel på lokaler. Av förteckningens 782 taxa fanns endast 598 med 1949, då Almqvist summerade socknens artinnehåll i Dalarnes Flora. Av nykomlingarna är några tidigare obeskrivna från Dalarna, t ex storskärvfrö, *Thlaspi caerulescens* ssp *brachypetalum*; strandgroblad *Plantago major* ssp. *intermedia*; nordspira *Pedicularis palustris* ssp. *borealis*; bergros *Rosa pendulina* samt det häpnadsväckande men ännu till hälften obekräftade fyndet av vänderotarten *Valeriana procurrens*!

I en översikt över floraförändringar koras bredkaveldun, backskärvfrö, lupin, amerikansk dunört, kirskål och druvfläder till det sena 1900-talets vinnare. Av de 60 arter som har blivit allmänna i By socken under det senaste halvsekle har dessa sex ökat mest. 70 arter har i gengäld minskat eller försvunnit. Siffrorna speglar inte bara läget i By, utan förhållandet gäller som vi numera vet större delen av Dalarna.

Boken rekommenderas varmt till alla som vill utvidga sitt botaniserande utöver den egna hemsocknen och söka hugsvalelse i vårt unika lilla *Dalekarlia felix*.